הנאמר בתורה (דברים כג כב), 'כִּי תִדֹּר נֶדֶר לַה' אֱלֹקֶיךָ לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ, כִּי דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ ה' אֱלֹקֶיךָ מֵעִמָּךְ, וְהָיָה בְךָ חֵטְא'. ודרשו חכמים בכתוב זה, 'כי תדור נדר' אלו נדרים ונדבות של קרבנות. 'לה' אלהיך' אלו דמים וערכין וחרמין והקדשות. 'כי דרוש ידרשנו' אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים. 'ה' אלקיך' אלו צדקות ומעשרות ובכורות. 'מעמך' זה לקט שכחה ופאה, שכן הן חלקו של העני שנאמר עליו 'ואת העני עמך'. הרי שהוקשו בפסוק זה מתנות עניים לקרבנות לענין לאו של 'בל תאחר'.

עוד הסתפק רב פפא, האם יש יד לצדקה, וכשמקבל על עצמו לתת צדקה בדיבור שאינו גמור, חל עליו חיוב צדקה מדין ידות, או דלמא, אין יד לצדקה, ואף יד מוכיחה לא מספיקה, אלא צריך דיבור גמור.

מבררת הגמרא את אופן הספק האמור: היכי דמי – כיצד ובאיזה אופן הסתפק רב פפא את ספיקו, אילימא כגון דאמר על זוז אחד 'הרי זו לצדקה' – זה הזוו יהיה לצדקה, והוסיף ואמר על זוז אחר 'והרי נמי' – וזה גם. הלא החוא – אופן כזה של דיבור צדקה עצמה היא – לשון גמור של הפרשת צדקה הוא ולא יד בלבד, ופשיטא שהזוז השני נעשה צדקה.

מסיקה הגמרא, אלא אופן הספק הוא כגון דאמר על הזוז השני 'הרי', ולא הוסיף ואמר 'נמי'. מאי – מה דינו של זוז זה. האם נאמר דין יד בצדקה וכאילו 'הרי נמי צדקה' קאמר. וחל דין צדקה אף על זוז זה. או דלמא, לא נאמר בצדקה דין יד, ועל כן אף שיד מוכיחה היא ובודאי שיש לתלות שכוונתו היא להפרישו לצדקה, מכל מקום מאחר שעל צד הרחוק קיימת אפשרות נוספת בהסבר דבריו, [דמאי – מהי כוונתו באמירת] 'והרי' (נמי), דלנפקוה בעלמא קאמר – וזוו זה יהיה להוצאות ביתי, ומה שלא סיים לומר כן באופן מפורש דבורא הוא דלא אפקיה –לא סיים את דבריו, ולא חל דין צדקה על זוז זה ונשאר חולין כמו שהיה.

מפרשת הגמרא את צדדי הספק: נאמר בתורה (דברים שם כד) 'מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ, כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה' אֱלֹקֶיךָ נְדָבָה, אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ'. ועניינו של פסוק זה לא לאחר מלקיים מה שהתחייב במוצא שפתיו, ונדר ונדבה שהוזכרו בפסוק אלו קרבנות שחייב עצמו במוצא פיו, ואת תיבת 'בפיך' האמור בפסוק דרשו חכמים במסכת ראש השנה על צדקה. ועל פי דרשא זו שלפיה הוקש צדקה לקרבנות, מבארת הגמרא את הצדדים בספק שלפנינו. מי אמרינן, כיון דאיתקש צדקה לקרבנות, כדכתיב 'בפיך', ודורשים זו צדקה כאמור, אף לענין ידות יש להקישה אליהם, ונלמד מה קרבנות יש לָהֶן יָד, אַף צְדָקָה יֵשׁ לָהּ יָד. או דלמא, שמא מאחר שלא נזכר צדקה בפסוק באופן מפורש יתכן שדוקא לְכל תְּאַחֵר' הוא דאיתקש צדקה לקרבנות, אבל לא נאמר היקש זה גם לענין ידות, ועל כן אין יד לצדקה.

עוד הסתפק רב פפא, האם יש יד להפקר, או דלמא אין יד להפקר. ובגון שאמר 'חפץ זה יהיה הפקר, והוסיף ואמר על על חפץ אחר 'וזה', והיא יד המוכיחה שבכוונתו להפקיר גם את החפץ השני. שואלת הגמרא, מה ההבדל בין ספק זה לספק הקודם לגבי צדקה, הלא אף הפקר היינו צדקה, שהרי סתם אדם המפקיר את ממונו, הרי הוא מפקירו כדי שיזכו בו עניים.

משיבה הגמרא, על דרך אם תמצא [–אם תוכל] לומר קאמר רב פפא את שני הספקות האלו. אף אם תמצא לומר 'יש יד לצדקה', משום דהוקשו צדקה לקרבנות ואין חיקש להמחצה, מכל מקום עדיין יש להסתפק האם יש יד להפקר. מי אמרינן, הפקר היינו צדקה, ואף לו יש יד. או דלמא, שאני – שונה צדקה מהפקר, דצדקה לא חזיא – אינה ראויה אלא לעניים, שדוקא הם רשאים ליטול צדקה, אבל הפקר ראוי בין לעניים בין לעשירים, ועל כן אינו ממש בצדקה, ואינו בכלל ההיקש שהוקשה לקרבנות לענין ידות.

בעי רבינא, האם יש יד לבית הכסא, ואם מזמן ומייחד אדם בדיבור שאינו גמור מקום מסויים לבית הכסא נעשה אותו מקום בית הכסא מדין ידות, ונאסר בדבר שבקדושה. או דלמא, לא נאמר דין יד בהזמנת בית הכסא אלא צריך דיבור גמור.

מבררת הגמרא את אופן הספק האמור: היכי דמי, אילימא דאמר על זוז אחד 'הרי זו לצדקה' – זה הזוו יהיה לצדקה, והוסיף ואמר על זוז אחר 'והרי נמי' – וזה גם. הלא החוא – אופן כזה של דיבור צדקה עצמה היא – לשון גמור של הפרשת צדקה הוא ולא יד בלבד, ופשיטא שהזוז השני נעשה צדקה.

מסיקה הגמרא, אלא אופן הספק הוא כגון דאמר על הזוז השני 'הרי', ולא הוסיף ואמר 'נמי'. מאי – מה דינו של זוז זה. האם נאמר דין יד בצדקה וכאילו 'הרי נמי צדקה' קאמר. וחל דין צדקה אף על זוז זה. או דלמא, לא נאמר בצדקה דין יד, ועל כן אף שיד מוכיחה היא ובודאי שיש לתלות שכוונתו היא להפרישו לצדקה, מכל מקום מאחר שעל צד הרחוק קיימת אפשרות נוספת בהסבר דבריו, [דמאי – מהי כוונתו באמירת] 'והרי' (נמי), דלנפקוה בעלמא קאמר – וזוו זה יהיה להוצאות ביתי, ומה שלא סיים לומר כן באופן מפורש דבורא הוא דלא אפקיה –לא סיים את דבריו, ולא חל דין צדקה על זוז זה ונשאר חולין כמו שהיה.

מפרשת הגמרא את צדדי הספק: נאמר בתורה (דברים שם כד) 'מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ, כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַה' אֱלֹקֶיךָ נְדָבָה, אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ'. ועניינו של פסוק זה לא לאחר מלקיים מה שהתחייב במוצא שפתיו, ונדר ונדבה שהוזכרו בפסוק אלו קרבנות שחייב עצמו במוצא פיו, ואת תיבת 'בפיך' האמור בפסוק דרשו חכמים במסכת ראש השנה על צדקה. ועל פי דרשא זו שלפיה הוקש צדקה לקרבנות, מבארת הגמרא את הצדדים בספק שלפנינו. מי אמרינן, כיון דאיתקש צדקה לקרבנות, כדכתיב 'בפיך', ודורשים זו צדקה כאמור, אף לענין ידות יש להקישה אליהם, ונלמד מה קרבנות יש לָהֶן יָד, אַף צְדָקָה יֵשׁ לָהּ יָד. או דלמא, שמא מאחר שלא נזכר צדקה בפסוק באופן מפורש יתכן שדוקא לְכל תְּאַחֵר' הוא דאיתקש צדקה לקרבנות, אבל לא נאמר היקש זה גם לענין ידות, ועל כן אין יד לצדקה.

עוד הסתפק רב פפא, האם יש יד להפקר, או דלמא אין יד להפקר. ובגון שאמר 'חפץ זה יהיה הפקר, והוסיף ואמר על על חפץ אחר 'וזה', והיא יד המוכיחה שבכוונתו להפקיר גם את החפץ השני. שואלת הגמרא, מה ההבדל בין ספק זה לספק הקודם לגבי צדקה, הלא אף הפקר היינו צדקה, שהרי סתם אדם המפקיר את ממונו, הרי הוא מפקירו כדי שיזכו בו עניים.

משיבה הגמרא, על דרך אם תמצא [–אם תוכל] לומר קאמר רב פפא את שני הספקות האלו. אף אם תמצא לומר 'יש יד לצדקה', משום דהוקשו צדקה לקרבנות ואין חיקש להמחצה, מכל מקום עדיין יש להסתפק האם יש יד להפקר. מי אמרינן, הפקר היינו צדקה, ואף לו יש יד. או דלמא, שאני – שונה צדקה מהפקר, דצדקה לא חזיא – אינה ראויה אלא לעניים, שדוקא הם רשאים ליטול צדקה, אבל הפקר ראוי בין לעניים בין לעשירים, ועל כן אינו ממש בצדקה, ואינו בכלל ההיקש שהוקשה לקרבנות לענין ידות.

בעי רבינא, האם יש יד לבית הכסא, ואם מזמן ומייחד אדם בדיבור שאינו גמור מקום מסויים לבית הכסא נעשה אותו מקום בית הכסא מדין ידות, ונאסר בדבר שבקדושה. או דלמא, לא נאמר דין

מקשה הגמרא, מכלל – משמע מספיקו של רבינא לגבי יד לבית הכסא, דפשיטא ליה לרבינא דבלשון גמורה ומפורשת יש זימון לבית הכסא, ואף אם בפועל עדיין לא התחיל להשתמש בו נאסר המקום בקריאת שמע ובשאר דברים שבקדושה. וקשה, הא מיבעיא ליה לרבינא – הרי הסתפק רבינא בדין זה, ושאל הזמינו – ייחד מקום מסויים לבית הכסא ועדיין לא השתמש בו בפועל, מהו דינו. או הזמינו – שייחד מקום לבית המרחץ, שגם הוא מקום האסור בדבר שבקדושה, ועדיין לא השתמש בו, מהו דינו. האם זימון מועיל שיחול עליהם דין בית הכסא ובית המרחץ, או אין זימון מועיל בהם, ואינם נאסרים בדיבור של קדושה אלא לאחר שהתחילו להשתמש בהם לתשמישיהם.

מתרצת הגמרא, רבינא הסתפק בשתי הספקות, גם בעצם דין זימון, וגם ביד לזימון, אך חדא מגו חדא קמיבעיא ליה – דן בספק האחד מתוך הספק האחר, שלא בא לספק השני אלא מתוך הראשון. שקודם הסתפק האם זימון מועיל, דיבור בלא השתמשות מועיל לבית הכסא, או אין זימון מועיל, ומתוך כך הסתפק, אם תמצא [–אם תוכל] לומר יש זימון בדיבור, האם יש יד לזימון זה, או אין יד.

מסיקה הגמרא לגבי כל הספיקות שנידונו בסוגייתינו בענין יד לקידושין ולפאה ולצדקה ולהפקר ולבית הכסא, תיבעי ליה –לשואל, שנשאר לו עדיין הספק, שלא פשטוהו בבית המדרש, והוא לשון תיקו האמור בכל מקום.

שנינו במשנה, אם אמר מנודה אני לך וכו' והוסיף לומר שאני אוכל לך, רבי עקיבא היה חוכך בזה להחמיר: הגמרא מבארת את דברי רבי עקיבא:

אמר אביי, אף שהיה רבי עקיבא מחמיר, מודה רבי עקיבא לענין מלקות, שאם עבר על הנדר אינו לוקה על הלאו של לא יחל דברו. שלא החמיר רבי עקיבא לחוש לנדר אלא מספק. וההוכחה לכך, דאם כן הדין שהוא לוקה, ניתני – תכתוב המשנה רבי עקיבא מחמיר, והיה משמעות הדברים שראה בו טעם להחמיר שיהא דינו כנדר גמור, ומכך שכתבה המשנה 'היה חוכך להחמיר', משמע שהסתפק בדבר, ולא היה מורה כן באופן מוחלט.

במשנה מובא דין אמירת מנודה וכו' משמו של רבי עקיבא בלבד, ומשמע שחכמים חולקים עליו.

הגמרא דנה באיזה לשון נחלקו, ובאיזה לא:

אמר רב פפא, בְּמקרה שאמר 'נְדָרַנָא מִינָּךְ שאני אוכל לך' –אהיה נד ומרוחק ממך לענין שלא אוכל משלך, דכולי עלמא לא פליגי – לדברי הכל, וגם חכמים לא נחלקו דְּאָסוּר, ולוקה, שלשון זו היא כשאר ידות נדרים שנזכרו במשנה, דהיינו 'מודרני' 'מופרשני' 'מרוחקני', שגם כאן משמעות דבריו היא שמרחיק את עצמו מחבירו. ואם אמר 'מְשַׁמַּתְנָא [שמתא, תרגום של לשון נידוי] מינך שאני אוכל לך' – מנודה אני ממך לענין שלא אוכל ממך, לכולי עלמא שָׁרֵי – לדברי הכל מותר, ואף רבי עקיבא מודה בזה, כיון שזה לשון של נידוי בעלמא, ולא הוציא דבר איסור נדר מפיו. ומבאר בְּמַאי פְּלִיגִי – באיזה מקרה נחלקו רבי עקיבא וחכמים,

'בְּמִנּוּדֶה אֲנִי לְךָ' שאני אוכל לך', דהיינו בלשון שהוזכר במשנה. וטעם מחלוקתם, דְּרַבִּי עֲקִיבָא סָבַר, שמנודה לִישָׁנָא דִּינּוּיָא הוּא – לשון הרחקה הוא, והתכוין לאסור על עצמו לאכול משל חבירו, ולכן אסור, וְרַבָּנָן סָבְרֵי, שמנודה לִישָׁנָא דְּמַשְׁמַתְנָא הוּא – לשון נידוי הוא, שדרך בני אדם להשתמש בלשון זה רק בנידוי, ונמצא שאין כאן דיבור של נדר כלל, ולכן מתירים.

הגמרא מביאה דעה שרבי עקיבא וחכמים נחלקו בלשון אחר:

וּפְלִיגָא – וחולק הוא רב פפא בדרך ביאורו במחלוקת התנאים, על השיטה דְּרַב חִסְדָּא במחלוקת זו. דְּהָהוּא גַּבְרָא – מעשה שהיה באחד דְּאָמַר מְשַׁמַּתְנָא בִּנְכָסֵיהּ דִּבְרֵיהּ דְּרַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא – אסר עצמו בלשון משמתנא, מנכסי בנו של רב ירמיה בר אבא, אָתָא – בא הנודר לְקַמֵּיהּ [–לפני] דְּרַב חִסְדָּא ושאלו האם חל הנדר, אָמַר לֵיהּ רב חסדא לנודר, לֵית דְּחָשׁ לָהּ לְהָא דְּרַבִּי עֲקִיבָא – אין מי שחושש לדעת רבי עקיבא החוכך להחמיר. מוכח דִּקְסָבַר רב חסדא בְּמַשְׁמַתְנָא אני לך פְּלִיגִי –נחלקו רבי עקיבא וחכמים, [ולא כשאמר מנודה אני לך], שרבי עקיבא סובר כיון שעשה עצמו מנודה מחבירו התכוין בכך לאסור על עצמו הנאה, שכן הכל פורשים מן המנודה וכאילו אמר מודרני ממך, וחכמים סוברים שלא התכוין אלא לנדות את עצמו ולא יותר מכך.

כיון שהגמרא עוסקת במנודה, היא מביאה עוד מדיני נידוי:

אָמַר רַבִּי אִילְעָא אָמַר רַב, נִדָּהוּ – אם נידה לאיזה אדם בְּפָנָיו, אֵין מַתִּירִין לוֹ את הנידוי לכתחילה אֶלָּא בְּפָנָיו של המנודה, שאם יתירו שלא בפניו, יש לחשוש שלא ידע שהתירו את הנידוי, ובשיראה שאנשים אינם מתנהגים עמו כבמנודה יחשדם שמזלזלים בהלכות נידוי, אבל אם נִדָּהוּ לאדם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, מַתִּירִין לוֹ הנידוי בֵּין בְּפָנָיו וּבֵין שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, כיון שלא יבא לחשדם, שסובר שכשם שהנדוי היה שלא בפניו כך גם היתה ההתרה.

הגמרא מביאה עוד מדיני נידוי:

אָמַר רַב חָנִין אָמַר רַב, אדם הַשּׁוֹמֵעַ הַוָּכָרַת הַשֵּׁם לבטלה מִפִּי חֲבֵירוֹ שעשה כן במזיד, צָרִיךְ לְנַדּוֹתוֹ, מפני שעבר על האזהרה של 'את ה' אלוקיך תירא' (דברים י כ), וְאִם השומע לֹא נִדָּהוּ, הוּא – השומע עַצְמוֹ ראוי שֶׁיָּהֵא בְּנִידּוּי, לפי שלא חשש בכבודו של הקב"ה. אבל אינו נעשה מנודה מאליו, שאם כן נמצא שדינו חמור מדין המזכיר, שהוא לא נעשה מנודה מאליו.

הגמרא מבארת מדוע דוקא בעבירה של הזכרת השם השותק יהא בנידוי: משום שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁהַוָּכָרַת הַשֵּׁם לבטלה מְצוּיָה שם, דהיינו שמורגלים בכך, שָׁם עֲנִיּוּת מְצוּיָה ובאה וקובעת עצמה באותו מקום, וַעֲנִיּוּת חשובה כְּמִיתָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ד יט) 'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְיָן לֵךְ שֻׁב מִצְרַיִם כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים הַמְבַקְשִׁים אֶת נַפְשֶׁךָ' והם דתן ואבירם שהלשינו על משה אצל פרעה, ועדיין לא מתו ממש, שהרי היו לאחר מכן במחלוקת קרח, אלא משום שירדו מנכסיהם ובאו לידי עוני קראם הכתוב מתו.

הגמרא מביאה ברייתא שמוכח ממנה שעניות חשובה כמיתה:

וְתַנְיָא – וכן שנינו בברייתא שעוני שקול כמיתה, כָּל מָקוֹם שֶׁנָּתְנוּ חֲכָמִים עֵינֵיהֶם – שהקפידו על האדם, ורצו לענשו, אוֹ מִיתָה באה עליו, אוֹ בא לידי עוֹנִי, וכלומר מאחר שראינו עונשו החמור של מזכיר שם שמים לבטלה, שהיא העניות החשובה כמיתה, החמירו בזה חכמים יותר מבשאר עוברי עבירה ואמרו שאם לא נדהו, הוא עצמו ראוי להיות בנדוי.

הגמרא מביאה מעשה שגם ממנו למדנו הלכות אלו:

אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָוָה קָאֲמִינָא קַמֵּיהּ [–היינו עומדים לפני] דְּרַב הוּנָא וּשְׁמָעָה לְהַהוּא אִיתְתָא – ושמע לאשה אחת דְּאַפְּקָהּ – שהוציאה מפיה חֲזָקַת הַשֵּׁם לְבַטָּלָה במזיד, שַׁמְּתָהּ –נידה אותה וּשְׁרָא – והתיר לָהּ הנידוי לְאַלְתַּר בְּאַפָּהּ – מיד בפניה.

מבארת הגמרא, שֶׁמַּע מִינָּהּ תְּלָת – ממעשה זה למדנו שלש הלכות, הלכה ראשונה, שֶׁמַּע מִינָּהּ – ממה שנידה רב הונא לאותה אשה, למדנו שהַשּׁוֹמֵעַ הַוָּכָרַת הַשֵּׁם לבטלה מִפִּי חֲבֵירוֹ צָרִיךְ לְנַדּוֹתוֹ. הלכה שניה, וּשְׁמַע מִינָּהּ – ממה שהתיר לה את הנידוי בפניה, שאם נִדָּהוּ בְּפָנָיו אֵין מַתִּירִין לוֹ את הנידוי אֶלָּא בְּפָנָיו. ההלכה השלישית, וּשְׁמַע מִינָּהּ – ממה שהתיר לה את הנידוי מיד, למדנו שמעיקר הדין אֵין צורך להמתין בֵּין נִידּוּי לַהֲפָרָה, וְלֹא כָּלוּם כלומר שאין צריך להמתין שלושים יום בין הנידוי להתרתו. מפני שנידוי זה בא לכפר על המוציא שם שמים לבטלה, וכן לאיים עליו שלא יהיה רגיל בכך, ולכן מספיק גם נידוי שמפירים אותו מיד.

הגמרא מביאה דין נוסף בהלכות נידוי:

אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב, תַּלְמִיד חָכָם מֻנָּח לְעַצְמוֹ – את עצמו, כשנהג שלא כראוי, וּמֵיפַר לְעַצְמוֹ את הנידוי, כשתיקן מעשיו.

שואלת הגמרא, פְּשִׁיטָא שיכול להפר לעצמו. משיבה הגמרא, שדין זה יש בו חידוש, מַהוּ דְּתֵימָא כשם שאֵין חָבוּשׁ מַתִּיר עַצְמוֹ מִבֵּית הָאֲסוּרִין, כך אין ביכולת מנודה להתיר לעצמו הנידוי, קָא מַשְׁמַע לָן – לכך מלמדנו רב גידל שתלמיד חכם מתיר נידוי לעצמו.

מבררת הגמרא, הֵיכִי דָּמֵי – באיזה מקרה תלמיד חכם מיפר נידוי לעצמו. מבארת הגמרא, כִּי הָא – כמו מנהגו דְּמַר זוּטְרָא חַסִידָא, כִּי מְחַיֵּיב – כשהיה מתחייב בַּר בֵּי רַב – אחד מבני הישיבה שֶׁמְּתָא על מעשה שאינו הגון שעשה, היה מר זוטרא מְשַׁמֵּית נַפְשֵׁיהּ בְּרֵישָׁא – מנדה את עצמו בתחילה, וַהֲדַר מְשַׁמֵּית – ולאחר מכן היה מנדה את הַבַּר בֵּי רַב, וְכִי עָיֵיל לְבֵיתֵיהּ – וכשהיה מר זוטרא נכנס לביתו, שָׁרֵי – היה מתיר את הנידוי לְנַפְשֵׁיהּ – שעשה על עצמו, וַהֲדַר שָׁרֵי לֵיהּ – ולאחר מכן היה מתיר הנידוי לאותו תלמיד חכם. הלכה נוספת משמו של רב גידל, וְאָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב,

---

אגרות קודש

המשך מהעמוד הקודם

נ.ב. במה שהעיר בשולחנו הטהור של אדמו"ר הזקן ר"ס תצ"ד בפירושו על מה שאומרים בשבועות זמן מתן תורתנו שהוא מפני דקביעות שלנו שע"פ חשבון, שבועות תמיד בששי בסיון זמן מתן התורה, ומקשה שבירושלמי סוף מס' ר"ה מפרשים כתוב בתורה שמרומז בו ששבועות זמן מ"ת.

והנה מובן שלא על אדה"ז תלונתו - כ"א על המציאות, וכלשון חז"ל מפורש - ששבועות פעמים חל בחמישי בסיון, שאז הרי פשיטא שאין ענין לומר זמן מ"ת, אפילו ע"פ מה שכתב מהר"ל מפראג (בס' תפא"י פכ"ז) שמעתיקו במכתבו, כיון דלכל הדיעות בחמישי בסיון יום החמשים לספה"ע אין זה זמן מתן תורה, ורז"ל אמרו בפירוש שלפעמים חל בחמישי בסיון, וע"כ צ"ל שמאמר הירושלמי הוא בדרך אסמכתא, וליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא. ועד"ז מוכרחים לתרץ קושיא יותר חזקה מאשר הביא כת"ר, והוא המובא בכ"מ שענין שני הלחם שמקריבים בשבועות ה"ז ענין דלכו לחמו בלחמי, מתן התורה, והרי שני הלחם מקריבים גם כשחל שבועות בחמישי בסיון.